

Wielu zwłaszcza młodych ludzi, nie wyobraża sobie życia bez stałego bycia online, używania telefonu komórkowego czy przynależności do portalu społecznościowego. Dlatego e-uzależnienie jest nasilającym się problemem, dotyczącym coraz młodszych użytkowników nowoczesnych technologii. Potwierdzają to wyniki badań opinii społecznej oraz opracowań naukowych, które wskazują jednocześnie na szkodliwość nadużywania mediów elektronicznych.

Specjaliści zajmujący się problematyką uzależnień wskazują, że podłoże e-uzależnienia jest w zasadzie takie samo jak w przypadku innych uzależnień. W procesie wspomaganiania rodziców w przeciwdziałaniu e-uzależnieniu dzieci i młodzieży istotną rolę odgrywają m.in. placówki oświatowe. Szkoły i poradnie psychologiczno-pedagogiczne wspierają rodziców poprzez realizację programów profilaktycznych i wychowawczych prowadzonych w ramach zajęć szkolnych.

Kontrola NIK wykazała, że Minister Edukacji Narodowej oraz Minister Zdrowia nie opracowali wytycznych określających sposób postępowania w zakresie identyfikowania i diagnozowania zjawiska nadużywania przez dzieci i młodzież mediów elektronicznych oraz realizacji zadań w zakresie przeciwdziałania e-uzależnieniu. Problem e-uzależnienia został wprawdzie zauważony przez Krajowe Biuro do spraw Przeciwdziałania Narkomanii, które ze środków Funduszu Rozwiązywania Problemów Hazardowych zlecało od 2011 r. identyfikację zjawiska uzależnień behawioralnych, w tym e-uzależnienia dzieci i młodzieży, jednak uzyskanych w ten sposób opracowań nie wykorzystano do przygotowania powyższych dokumentów. Wynikało to również z braku współdziałania w tej kwestii pomiędzy Ministrem Zdrowia a Ministrem Edukacji Narodowej. Brak standardów postępowania w zakresie e-uzależnień, jak wykazały kontrole prowadzone w szkołach i poradniach psychologiczno-pedagogicznych, był istotną barierą w identyfikowaniu przez te placówki zagrożeń oraz przy udzielaniu pomocy dzieciom i rodzicom.

Aby przeciwdziałać uzależnieniom behawioralnym, w tym e-uzależnieniu, Minister Zdrowia wprawdzie wprowadził pięć programów na lata 2011-2014 i 2015-2018, jednak programy te nie uwzględniały wyników opracowań naukowych określających skalę uzależnień behawioralnych. Ponadto nie wiadomo, czy prowadzone programy były skuteczne, ponieważ Krajowe Biuro do spraw Przeciwdziałania Narkomanii, które realizowało zadania dotyczące e-uzależnienia w imieniu Ministra Zdrowia, nie mierzyło faktycznych efektów wykonywanych zadań w ramach realizowanych programów.

Szkoły i poradnie psychologiczno-pedagogiczne, które były pierwszymi jednostkami, mogącymi pomóc rodzicom w dostrzeżeniu i rozwiązaniu problemu nadużywania mediów elektronicznych, nie dokonywały rzetelnej diagnozy środowiska szkolnego pod kątem nadużywania przez uczniów mediów elektronicznych, a tym samym nie posiadały informacji o liczbie uczniów dotkniętych tym problemem. W konsekwencji opracowane i realizowane szkolne programy profilaktyczne i wychowawcze obowiązujące w okresie objętym kontrolą, nie były ukierunkowane na działania w zakresie tej problematyki. Treść programów profilaktycznych odnosiła się do ogółu działań problemowych i koncentrowała się na szeroko rozpowszechnianych w mediach informacjach o zachowaniach dysfunkcyjnych, polegających na nadużywaniu alkoholu, nikotyny oraz problemie narkomanii i dopalaczy.

Tylko dwie poradnie psychologiczno-pedagogiczne, spośród 11 objętych kontrolą, aktywnie uczestniczyły w procesie diagnozowania oraz przeciwdziałania e-uzależnieniom dzieci i młodzieży, poprzez szczegółowe wywiady i ankiety dot. e-uzależnienia. Pozostałe poradnie rozpoznawały potrzeby środowisk lokalnych w zakresie pomocy psychologiczno-pedagogicznej i kierowały do dyrektorów przedszkoli, szkół i placówek edukacyjnych oferty oddziaływań profilaktycznych obejmujących e-

uzależnienie. Jednak w większości poradni zajęcia faktycznie zrealizowane, obejmujące tematykę wyłącznie e-uzależnień odbywały się sporadycznie i stanowiły odpowiedź na niewielkie zapotrzebowanie szkół i placówek. NIK wskazała, iż jedną z przyczyn braku działań poradni, które mogłyby ujawnić zagrożenia związane z problemem nadużywania mediów elektronicznych był brak odpowiednich narzędzi diagnostycznych w tym zakresie. Brak odpowiednich narzędzi nie pozwala na zdiagnozowanie sytuacji, zidentyfikowanie zagrożeń, a w konsekwencji utrudnia lub wręcz uniemożliwia udzielanie skutecznego wsparcia potrzebującym.

Objęte kontrolą ośrodki profilaktyki i terapii uzależnień na ogół prawidłowo wykorzystywały środki publiczne na działania związane z profilaktyką/terapią uzależnienia dzieci i młodzieży od mediów elektronicznych. Nieliczne nieprawidłowości w rozliczaniu świadczeń stwierdzono tylko w pojedynczych przypadkach.

Uwagi i wnioski NIK

W związku z ustaleniami kontroli Najwyższa Izba Kontroli wskazuje na potrzebę wypracowania przez Ministra Edukacji Narodowej oraz Ministra Zdrowia wspólnej strategii działań pozwalających na skuteczne identyfikowanie i rozwiązywanie problemu nadużywania mediów elektronicznych przez dzieci i młodzież. Ważne jest także wypracowanie przez tych ministrów mechanizmów pozwalających na monitorowanie skali zjawiska nadużywania przez dzieci i młodzież mediów elektronicznych.

Źródło: nik.gov.pl